

Тема 2. Організаційні форми міжнародних компаній

Мета: охарактеризувати організаційні форми міжнародних компаній, розкрити сутність та історію злиттів і поглинань, визначити організаційні аспекти побудови стратегічних альянсів.

План

1. Організаційні форми міжнародних компаній: трест, концерн, конгломерат, ФПГ, картель, синдикат, пул, консорціум, асоціація, спілка, стратегічний альянс.
2. Злиття та поглинання компаній.
3. Стратегічні альянси як перспективна форма інтеграції компаній.

Основні терміни і поняття

Трест, концерн, конгломерат, ФПГ, картель, синдикат, пул, консорціум, асоціація, спілка, стратегічний альянс.

Методичні рекомендації

При опрацюванні *першого питання* слід звернути увагу на те, що розглядаючи міжнародні компанії в якості об'єднання значної частини виробничих, збутових, фінансових та інших підрозділів, розташованих у різних країнах, в єдине ціле, виділяють такі їх форми: трести; концерни; конгломерати; фінансово-промислові групи. Варто розкрити сутність кожної форми.

Для розкриття *другого питання* потрібно пояснити, що злиття та поглинання розглядаються як спосіб оптимізації виробничих активів відповідно до мінливої ринкової ситуації, та як спосіб досягнення конкурентних переваг. Надалі потрібно розкрити поширені варіанти поглинання компаній: установлення контролю над менеджментом підприємства або особою, що представляє інтереси власника великого пакета акцій; придбання контрольного пакета акцій; банкрутство компанії з наступним придбанням її активів. Також варто охарактеризувати форми та схеми злиття у міжнародному бізнесі: горизонтальне, вертикальне, родове, конгломератне, дружнє та вороже злиття.

Для засвоєння *третього питання* студент має звернути увагу на те, що крім жорсткої інтеграції фірм, що передбачає єдність капіталів, компанії використовують і більш гнучкі форми співпраці, останнім часом частіше іменовані стратегічними альянсами. До таких форм об'єднань фірм відносяться, наприклад, картелі, синдикати, пули, консорціуми, асоціації та спілки.

Теми доповідей

1. Активізація процесів злиття та поглинання як чинник глобалізації світової економіки.
2. Міжнародний досвід і сучасні тенденції у сфері злиттів і поглинань.

Контрольні запитання

1. Які Ви знаєте організаційні форми міжнародних компаній?
2. Розкрийте сутність злиття та поглинання компаній.
3. Які рушійні сили, мотиви і цілі об'єднань міжнародних компаній.
4. Наведіть приклади невдалих об'єднань компаній. Поясніть причини.
5. Які цілі створення альянсів?
6. Які критерії вибору партнера по альянсу?
7. Проаналізуйте проблеми створення та функціонування стратегічних альянсів.

Одноваріантні запитання («Так» чи «Ні»)

1. Асоціації та спілки є альянсами компаній з низьким ступенем кооперації.
2. Об'єднання компаній у пул носить довгостроковий характер.
3. У Європі злиття або поглинання відбуваються, насамперед щодо великих фірм, в США ж йде поглинання дрібних і середніх компаній, малих сімейних фірм та невеликих акціонерних товариств суміжних галузей.
4. Крім виробничих і збутових підрозділів у концерн входять фінансові, страхові та інші фірми.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Перший трест в світі:
 - а) Standard Oil;
 - б) Gulf Oil;
 - в) ExxonMobil;
 - г) Chevron.
2. Який з цих концернів – український:
 - а) концерн «Тракторні заводи»;
 - б) концерн «Радіоелектронні технології»;
 - в) концерн «Калашніков»;
 - г) концерн «Електрон».
3. Які форми підприємств були характерними в 20-30-х рр. в СРСР:
 - а) концерни;
 - б) трести;
 - в) конгломерати;
 - г) фінансово-промислові групи.
4. До форм фінансово-промислових груп не відносяться:
 - а) холдингова;
 - б) трастова;
 - в) перехрестне володіння акціями;
 - г) фінансово-промисловий концерн.
5. Залежно від ставлення до злиття виділяють:
 - а) насторожене злиття;
 - б) ворогуюче злиття;

- в) вороже злиття;
 - г) нейтральне злиття.
6. Залежно від ставлення до злиття виділяють:
- а) позитивне злиття;
 - б) нейтральне злиття;
 - в) очікуване злиття;
 - г) дружнє злиття.
7. Яке законодавство зазвичай можуть порушувати трести, концерни і т.д. лише своїм існуванням?
- а) антимонопольне;
 - б) міжнародне;
 - в) державне;
 - г) кримінальне.
8. Об'єднання підприємств, що працюють у різних галузях, але пов'язані єдиним технологічним процесом:
- а) позитивне злиття;
 - б) вертикальне злиття;
 - в) горизонтальне злиття;
 - г) конгломератне злиття.
9. Конгломерати ще іноді називають:
- а) низькодиверсифікованими картелями;
 - б) високодиверсифікованими трестами;
 - в) низькодиверсифікованими фінансово-промисловими групами;
 - г) високодиверсифікованими концернами.
10. Спосіб створення великих компаній це:
- а) купівля і продаж;
 - б) злиття і поглинання;
 - в) відкриття філіалу;
 - г) поширення продукції.

Практичні завдання

Завдання 1. Аргументуйте або спростуйте такі тези:

1. Міжнародні злиття і придбання, особливо за участю гігантських транснаціональних корпорацій, які витрачають величезні суми для захоплення фірм в інших країнах, – це аспект глобалізації. Нині такі угоди – це форма прямих іноземних інвестицій; за обсягами залучених коштів вони значно випереджають інвестиції у нові підприємства («greenfield» investments). У різних галузях компанії перетворюються в холдинги, здобуваються активи, проходять реорганізація й збільшення компаній.

2. Більшість угод злиття і придбання заключають індустріально розвинені країни, збільшується їхня роль і для країн, які розвиваються (найчастіше у формі придбань, тому що злиття з місцевими фірмами трапляються рідко). Найактивніше ці процеси розгортаються в країнах Західної Європи і США, меншою мірою – в Азії і Латинській Америці.

3. Кількість укладених угод по злиттю і поглинанню компаній в Бразилії зростає з кожним роком. Пояснюється це тим, що органічне зростання

zareєстрованої компанії в Бразилії – більш складний, ніж в інших країнах, тому природним способом подолання культурних, правових і нормативних бар'єрів є поглинання або придбання діючої бразильської компанії.

Завдання 2. Приведіть у відповідність.

	Форми		Сутність
1	Горизонтальне злиття.	А	Об'єднання або поглинання підприємств різних галузей, не пов'язаних ніякою виробничою спільністю. Метою подібних злиттів може бути розширення продуктової лінії або завоювання нових ринків (наприклад, компанія-виробник набуває супермаркети в регіоні для створення додаткових каналів реалізації продукції)
2	Вертикальне злиття	Б	Злиття, при якому угода підтримується керівництвом і акціонерами обох сторін
3	Родове злиття	В	Об'єднання фірм, які випускають взаємопов'язані товари (наприклад, компанія з виробництва флешкарт пам'яті об'єднується з підприємством з виробництва 3 фотоапаратів). Жорсткі методи злиттів компаній використовуються рідше, ніж у попередніх випадках
4	Конгломератне злиття	Г	Злиття, що проводиться проти бажання керівництва підприємства-мішені
5	Дружнє злиття	Д	Об'єднуються компанії, що працюють в одній галузі, що виробляють подібні вироби або здійснюють аналогічні виробничі процеси.
6	Вороже злиття	Е	Об'єднуються підприємства, що працюють у різних галузях, але пов'язані єдиним технологічним процесом (наприклад, гірничодобувна, металургійна та будівельна компанії).

Завдання 3. Визначте основні ознаки організаційних форм міжнародних компаній

Поняття	Основні ознаки	Поняття	Основні ознаки
1. Консорціум	➤ . ➤ . ➤ . ➤ .	5. Концерн	➤ . ➤ . ➤ . ➤ .
2. Пул	➤ . ➤ . ➤ . ➤ .	6. Синдикат	➤ . ➤ . ➤ . ➤ .
3. Стратегічний альянс	➤ . ➤ . ➤ . ➤ .	7. Картель	➤ . ➤ . ➤ . ➤ .
4. Трест	➤ . ➤ . ➤ . ➤ .	8. ФПГ	➤ . ➤ . ➤ . ➤ .

Завдання 4. Розгадайте кросворд.

		2											7				
	1									6							
								4									
3																	
5																	

По горизонталі:	По вертикалі:
<p>1. Спосіб оптимізації виробничих активів відповідно до мінливої ринкової ситуації; спосіб досягнення конкурентних переваг.</p> <p>3. Високо диверсифікований концерн; до складу входять фірми, що належать до абсолютно різних галузях і не пов'язані з технологічної і по торговельній лініях.</p> <p>5. Велике об'єднання фірм, очолюване головною компанією, яке може бути банк, промислова або торгова компанія; до складу входять самостійні фірми різних галузей: промислові, торгові, транспортні, страхові компанії, фінансові інститути.</p> <p>6. Об'єднання в єдину компанію юридично і господарсько самостійних фірм, керованих з єдиного головного центру і пов'язаних між собою спільністю цілей і капіталу.</p>	<p>2. Структура комерційних організацій, що включає в себе материнську компанію та ряд дрібніших дочірніх компаній, які вона контролює. Материнська компанія володіє контрольним пакетом акцій, а дочірні розподіляють між собою решту акцій.</p> <p>4. Об'єднання підрозділів, фірм в єдину компанію на основі повного підпорядкування материнській (головній) компанії; усі підрозділи втрачають свою юридичну і господарську самостійність, а їхні капітали належать до головної компанії.</p> <p>6. Форма співпраці близьких за профілем виробників, договірних один з одним про обсяги виробництва, продажу, ринках збуту і ціни.</p> <p>7. Різновид картелю, що має єдиний збутової орган.</p>